

Aangespoeld

Colofon

ISBN: 978 94 6365 423 4

1e druk 2022

© 2022, Mary Heylema

Exemplaren zijn te bestellen via de boekhandel
of rechtstreeks bij de uitgeverij:

Uitgeverij Elikser

Ossekop 4

8911 LE Leeuwarden

www.elikser.nl

Illustraties omslag en binnenwerk Milou Trouwborst

Vormgeving omslag en binnenwerk: Evelien Veenstra

Niets uit deze uitgave mag worden veeleelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op wat voor wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur en de uitgeverij.

This book may not be reproduced by print, photoprint, microfilm or any other means, without written permission from the author and the publisher.

Aangespoeld

Mary Heylema

Illustraties Milou Trouwborst

Inhoud

Een bodempje troost	7
De wind heeft ruzie	10
Zure haring	15
Een rol tapijt	17
Grote voeten	19
Naar school	24
Verstoppertje spelen	28
Een vissenbot en een zeemansgraf	32
De speelkamer	38
Een haarlint	42
Andere kleuren	48
Poppenkopjes	52
Mamma	54
Voetballen is niet voor meisjes	57
Mozes naar de berg	61
Logeren	64
Lege blikken	67
Een kist en een rendier	70
Een lege kamer	73
Zeeanemoon	75
Moddergolf met een streepje	78
Casper Cristiansen	80
Een plan bedenken	85
Lievelingskleur	88
Betzy's geheim	91
Oproep bij de boom	95
Een heel comité	98
Wegwezen!	102
Met de sloep mee	107
Tekenles	111
Was het maar vijf uur	115
Een huis vol mensen	118

Snottebellen en een cadeau	122
Tien jaar later	127
Atelier bij de zee	127
De schrijver vertelt	129

Een bodempje troost

‘Alweer stokvis?’ De matroos trekt een pruillip, terwijl hij zijn plek aan de vastgeschroefde tafel inneemt.

‘Handig toch?’ zegt Betzy. Met haar handen in haar zij kijkt ze hem met glinsterende ogen aan. ‘Gister zure haring, vandaag stokvis. Om en om, hoeven we niet in de war te raken.’ Geroutineerd schept ze de tinnen borden vol. Die van de kapitein doet ze later. Hij komt straks eten als de matroos het roer van hem overneemt.

Ook pa schuift aan tafel. ‘Hola.’ Een brok stokvis valt naast zijn bord. ‘De zee is humeurig vandaag.’

‘Gaaf het stormen?’ vraagt Betzy met volle mond.

‘Zou zo maar kunnen.’ Pa peutert een graat tussen zijn tanden vandaan. Met een klap zet hij de fles met aquavit op tafel. ‘Borrel, Jarle?’ Hij wacht het antwoord niet af, maar schenkt de kroes van de matroos en die van hemzelf vol. Betzy’s kroes slaat hij over. ‘Melkmuiltjes mogen niet.’

‘Nou en?’ Betzy haalt haar schouders op, ze heeft geen aquavit nodig om zich fit te voelen.

‘Hè!’ De matroos wrijft in zijn handen. ‘Bodempje troost.’ Met een flinke slok spoelt hij de droge stokvis weg. ‘Ik snak naar een stuk rendiervlees. Ik zou er een moord voor doen.’

Pa knikt de matroos vriendelijk toe. ‘Snap ik.’

De matroos kijkt hem hoopvol aan, alsof hij verwacht dat pa met een oplossing komt.

‘Ik houd je niet tegen,’ zegt pa, terwijl hij een weids gebaar maakt. Zijn ogen blinken onschuldig. ‘Ga er maar een vangen.’

‘Maar, maar,’ stamelt de matroos, ‘er leven geen rendieren op zee.’

‘Joh,’ grijnst pa. ‘Nou, vooruit. Nog één slok.’ Maar als hij de fles schuin houdt, schiet het schip een golfdal in en gulpt de drank over de rand van de kroes.

Betzy grijpt zich vast aan tafel, terwijl haar bord op de grond klettert. Meteen komt er een brul van de kapitein. ‘Jarle!’ De matroos rent al naar dek. Ook pa schuift de laatste hap stokvis naar binnen en volgt hem naar boven.

Haastig ruimt Betzy de tafel af. Hoewel alles een vaste plek heeft in de kleine kombuis, duurt het langer dan anders. Het schip draait en deint, waardoor ze steeds haar evenwicht moet vinden. Als het laatste bord is opgeborgen, klautert ze vastberaden aan dek. De stokvis die rondjes zwemt in haar maag negeert ze, voor misselijkheid is geen tijd. Er is vast extra hulp nodig.

Loodgrijze wolken jagen langs een donkere lucht. De wind stuwt het water tot grote hoogtes en dieptes op. Het schip steigert als een op hol geslagen paard. Zich overal aan vastgrijpend worstelt Betzy zich een weg naar het roer waar de ka-

pitein wijdbeens staat. Telkens glijden haar voeten uit. Alsof ze een stukje wrakhout is, wordt ze keer op keer terug gesmeten. 'Schiet op,' snauwt de anders zo vriendelijke kapitein tegen de matroos. 'Kijk of je land ziet.'

Met een bleek gezicht klimt de matroos langs de touwen omhoog de mast in, terwijl pa naast de kapitein opdoemt. Pa's ogen schieten vuur. Wat is er aan de hand? Betzy klemt zich vast aan de reling om niet van boord gewaaid te worden en probeert dichterbij te komen. Maar de wind neemt nog meer toe en ze vangt alleen flarden van zinnen op.

'... noul!?' roept pa.

'... niks mis ... schip!' schreeuwt de kapitein. '... krasse oude dame...'

Een golf water slaat over het dek, terwijl pa verdergaat. 'Oude dames ... geen heup breken...' Hij veegt het zeewater uit zijn gezicht. '... kunnen ... niet tegen...'

De kapitein geeft een ruk aan het roer. Opeens merken de beide mannen Betzy op.

'Weg!' brult de kapitein.

Driftig schudt Betzy haar hoofd, ze wil helpen.

Pa schudt zijn hoofd. '... beneden... nu.'

Met haar lippen op elkaar draait Betzy zich om. Die stomme mannen ook, alsof ze een watje is. Toch gehoorzaamt ze haar vader. Meestal houdt ze van bar weer, dat geeft haar het gevoel dat ze leeft, maar dit lijkt anders. Er zit een onrustige kriebel in haar buik en het is niet de stokvis die opspeelt, die heeft ze allang uitgespuugd.

De steigerende golven benemen haar de adem, wanneer het schip een diep dal in duikt. Voor haar doemt een eindeloos steile bergwand op. Alleen is de berg niet van vertrouwd Noors gesteente maar van woest kolkend water. En terwijl de wind om het schip giert, klinkt er een oorverdovend gekraak.

De wind heeft ruzie

Met een strak gezicht propt Gooswinus de plukken geitenwol die hij vanochtend bij het geitenweitje vond in zijn oren. Maar de wol is te dun of de wind is te hard. Het geloei komt door de kieren van het huis naar binnen, wervelt om zijn bed, suist om zijn oren en houdt hem klaarwakker.

De wind heeft ruzie, net als hijzelf vanmorgen had. De woorden klinken nog door in zijn hoofd. 'Ik heb het al honderd keer gevraagd of je mee de zee opgaat, Goos. Elke keer verzin je een smoes,' zei Jelle.

'Echt niet.'

'Wel. Goos, eendenkroos.'

'Duinkikker.'

'Overkanter.'

'Overkanter?'' had Gooswinus gezegd. 'Ik woon hier al vanaf mijn tweede.'

'Precies, je bent geen echte eilander maar een lange pie-resliert. Net zo recht als die polderslootjes waar je vandaan kwam.'

'Eilandeï.'

Ze scholden net zo lang tot ze slap van de lach over de heg aan het eind van het schoolplein hingen.

Jelle had op zijn schouder geklopt, zijn hand uitgestoken en het was weer goed. Toch?

Gooswinus had geen spier vertrokken. Natuurlijk gaat hij een keer mee met de sloep van Jelles vader. Gewoon een keer als het mooi weer is en de zee kalm. Hij kan toch allang zwemmen?

De ruiten klapperen in hun sponning en een rilling schiet door Gooswinus heen. Wat is dat voor gebonk bij de deur?

Meteen slaat hij de dekens van zich af en schiet in zijn kleren. Als hij de trap afloopt, ziet hij zijn vader al bij de voordeur staan.

Met gekromde schouders stapt een man met een zuidwester op naar binnen, hij druipt van de regen. Als hij begint te praten, hoort Gooswinus dat het Jelles vader is. 'Schip in nood, meneer. Gezien de vlag een Noors schip. De bemanning heeft het moeilijk. Als we niks doen, zal het schip zinken.'

'Kerel, doe dan iets,' zegt pap.

Jelles vader knikt ongeduldig. 'Daar waren we al mee bezig, maar het paard van Cupido is mank. We komen een paard tekort. Mogen we?'

Pap laat Jelles vader niet uitspreken. 'Natuurlijk mag dat. Ik haal Bles meteen op.'

'Mooi, meneer.' Jelles vader tikt aan zijn pet. Hij trekt de deur open, een vlaag regen waait de gang in. 'Ik zie u zo.' Zijn stem is bijna niet te horen in de loeiende wind. Met een klap valt de deur weer dicht.

'Wat is er aan de hand?' Mam staat in haar ochtendjas in de koude gang. 'Welke onverlaat komt er zo laat aan de deur?'

'Tja, ik ben niet voor niks burgemeester,' zegt pap. 'De reddingsbrigade komt een paard tekort voor de sloep.'

Met grote ogen staart mam pap aan. 'Je wilt toch niet...?'

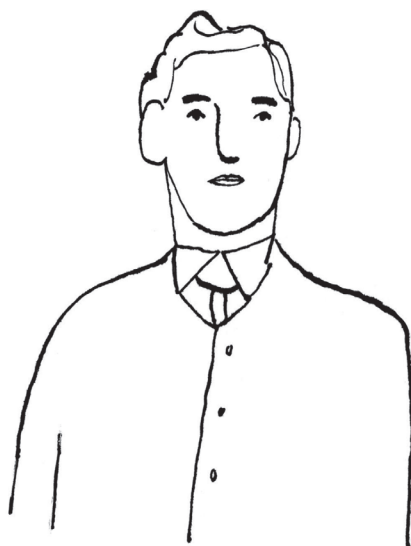
'Zeker wel,' zegt pap kortaf. 'Ons paard kan prima helpen.'

Mam trekt de ceintuur van haar ochtendjas vaster. 'Het is geen weer voor dat dier.'

'Voor het schip in nood ook niet,' zegt pap terwijl hij een oliejas en laarzen aantrekt. 'Ga je mee, Gooswinus?'

'Nee,' zegt mam. 'Die jongen blijft thuis.'

Meteen schiet Gooswinus in zijn laarzen, mam doet altijd alsof hij een baby is. En samen met zijn vader vertrekt hij, de striemende wind in.

Bij de reddingschuur staan de stevige paarden al ingespannen voor de kar waar de reddingsboot op ligt. Er is nog één plek vrij, daar mag Bles. Met kalme hand leidt pap het zwarte paard met witte vlek op de snuit naar zijn plek. Bles' neusvleugels gaan snel op en neer.

Even later rolt de kar het duinpad op richting zee. De mannen van de brigade zitten al vastgesjord in de reddingssloep bij de roeiriemen. Ook Jelles vader zit ertussen, zijn grote borstelsnor ziet er nog wilder uit dan anders.

De wind raast en trekt aan Gooswinus' jas en broekspijpen. Hij worstelt naast zijn vader tegen de wind in naar zee. Ze lopen achter de kar aan, die voortrolt over de duintop richting zee. Bovenop het duin stukt zijn adem. De zee is een bruisende en kolkende massa, die zich woest op het strand werpt. Gooswinus rilt in zijn jas, hij weet niet wie er bozer is: de storm of de zee. Pap wijst vooruit. 'Kijk, daar!' roept hij.

Meteen kiert Gooswinus zijn ogen tot spleetjes. Een minuscuul scheepje voor de kust hangt vervaarlijk scheef in het water. Het Noorse schip in nood. Op het strand striemt het zand in zijn gezicht. Voor hem dwalen meer mensen langs de kustlijn. Vlakbij hem loopt een kromme gestalte met een te krappe vaalbruine jas. Dat moet Louwtje zijn, gezien zijn hoepeltjeronde benen. Even gluurde de man over zijn schouder. Zijn rusteloze ogen blijven voor een moment in die van Gooswinus haken. Dan keert hij zich weer om, een jutezak over zijn rug werpend. De zak is nu nog leeg, weet Gooswinus. Maar deze jutter is hier vast, net als de andere eilandbewoners, niet voor niets.

Iedereen dromt bij de rand van het strand samen als de kar het water in rolt. Briesend en hinnikend heffen de paarden hun benen, terwijl ze zich door de branding worstelen. Als de kar diep genoeg in het water is, wordt de sloep losgelaten. De twee mannen die bij de kar achterblijven, keren het koppel paarden. Gooswinus weet niet waar hij moet kijken: naar Bles en de andere paarden die zich een weg terug worstelen het strand op of naar de mannen in de sloep die richting het schip in nood koersen.

Nog kleiner maakt hij zijn ogen, ziet hij nou een paar figuurtjes aan het dek van het Noorse schip? Hij klappertandt en trekt zijn oliejas dichter. Hopelijk roeit de reddingsbrigade snel genoeg, het schip in nood lijkt nog schever in het water te hangen.

Maar hoe de roeiende mannen ook hun best doen, de zee smijt hen keer op keer terug de branding in. Plotseling voelt Gooswinus de arm van zijn vader om zich heen. 'We gaan naar huis, jongen,' zegt pap. 'Ze zijn hier voorlopig nog niet klaar.'

Klaarwakker ligt Gooswinus in bed. Telkens opnieuw ziet hij het kleine schip in nood voor zich. Hoe zou het nu met de bemanning gaan? En met Bles en Jelles vader? Als hij eindelijk in slaap valt, droomt hij dat de muren van zijn slaapkamer veranderen in een brullende zee. In de kolkende golven kronkelt een enorme zeeslang die hem naar zich toetrekt en zijn keel dichtknijpt. Op het moment dat hij kopje onder gaat, schiet Gooswinus wakker. Voorzichtig strekt hij zijn armen en benen onder het laken dat nat is van het zweet. Langzaam ademt hij uit. Zulk soort beesten bestaan niet, dat weet hij best. Het is niet meer dan een prent uit zijn stukgelezen verhalenboek. Toch slaapt hij de rest van de nacht onrustig. Als zijn moeder hem wekt, is hij opgelucht dat het ochtend is.

Zure haring

Als Betzy haar ogen opslaat, staan er vreemde mannen om haar heen. Mannen met zuidwesters en oliejasen. Ze hoest, het volgende moment sproeit ze een golf zeewater uit. Een van de mannen bukt en slaat haar op de rug. Zijn dikke wenkbrauwen fronsen, zijn ogen glijden onderzoekend langs haar gezicht. Betzy steekt haar kin in de lucht en probeert overeind te komen. Maar haar lichaam voelt loodzwaar en ze moet blijven liggen. Haar handen glijden langs haar drijfnatte jurk. Waarom zijn de stroken gescheurd en zitten ze vol zand? Tussen de bonkige mannen door ziet ze wilde golven op het strand slaan. Ze voeren toch op zee? Haar ogen schieten heen en weer. Waar zijn de anderen?

De man met de dikke wenkbrauwen zegt iets. Waar heeft hij het over? De wind giert er dwars doorheen. Betzy's ogen haken in de ogen van een jongen met bolle wangen die haar nieuwsgierig bekijkt. Ze wil haar tong naar hem uitsteken, maar haar hoofd tolt zo raar. Naast haar rolt een blik zure haring in een plas zeewater heen en weer. Raar, die moet in de kombuis staan. Morgen zouden ze toch weer haring eten? 'Pa?' mompelt Betzy. 'Waar ben je?'

De man met de dikke wenkbrauwen kijkt haar glazig aan.

'Pa.' Haar lippen voelen koud en stijf. 'Waar is mijn vader?'

De mannen om haar heen zwijgen. Een jongen met felblauwe ogen prutst wat aan zijn jas. Opeens flitst er een beeld door Betzy heen van het zwaar deinende dek, scheurende zeilen, de matroos die een stuk zeil vastgrijpt, pa die probeert te helpen en de kapitein aan het dolgedraaide roer. Ze rolt op haar zij en hijst zich hijgend een stukje omhoog. Haar ogen turen de horizon af, maar ze ziet alleen een woeste zee.

Driftig schudt ze slierten nat haar uit haar gezicht. Ze moet terug naar het schip. Maar de mannen houden haar vast en duwen haar weg van de bulderende zee. Er rollen woorden van hun lippen. Vreemde, ruwe klanken die langs haar oren schuren. Betzy huilt. Ze wil het niet, maar het gaat vanzelf. Waarom snappen ze haar niet? Maar de mannen kijken haar aan alsof ze een spook is. Onzin, ze is gewoon een meisje, Betzy. Dat zien ze toch?

Zachtjes trekken de mannen haar overeind, en nemen haar mee de beschutting van de duinen in, waar de wind iets minder aan haar kleren rukt. Als ze haar hoofd omdraait, ziet Betzy tussen stukken wrakhout een halve mast op het strand liggen. En dan snapt ze het: er is geen schip meer. Meteen rukt ze zich los en ze valt weer op de grond. 'Ik moet pa zoeken.' Het blijft stil om haar heen. Een van de mannen slaat zijn arm onhandig om haar heen en draait haar voorzichtig terug richting duinen. Ook de jongen met de bolle wangen geeft haar een zetje. En voor ze er erg in heeft, zet ze haar tanden in zijn arm. Met een kreet springt de jongen naar achter. Ziezo, had hij maar van haar moeten afblijven.

De mannen tillen haar opnieuw op. En hoewel Betzy zich wil verzetten, lukt het haar niet. Versuft laat ze zich meevoeren, weg van het strand, weg van de zee. Ze drukt haar handen tegen haar buik die vol bange vraagtekens zit. Ze moet terug naar het strand. Pa is daar nog ergens.

Een rol tapijt

Op het schoolplein staat er een kring kinderen om Dolf en Jelle heen.

‘Toen de mast brak, zag ik het schip kantelen,’ zegt Jelle. Zijn felblauwe ogen kleuren donkerder.

‘Er was geen houden meer aan,’ vult Dolf aan.

‘Waren jullie er de hele nacht?’ vraagt Gooswinus.

Jelle knipoogt. ‘Wij zijn niet schijterig voor een beetje ruwe zee.’

Gooswinus haalt zijn schouders op. ‘En Bles?’

‘Die staat weer op stal,’ zegt Jelle.

‘Mooi,’ zegt Gooswinus. Fijn idee dat paps paard weer rustig in het stro staat.

Een van de jongere kinderen trekt aan Jelles mouw. ‘En toen?’

‘De kapitein sprong als laatste, de matroos ging al eerder,’ zegt Jelle. Zijn gezicht betreft.

‘Allebei vannacht gevonden, tussen het wrakhout,’ zegt Dolf.

‘Dood als een pier.’

Er gaat een rilling door Gooswinus heen. ‘Waren er meer mensen aan boord?’

‘Pa zag een grote kerel van dek glijden,’ zegt Jelle. ‘Plop, zo de plomp in.’

‘Niet aangespoeld,’ zegt Dolf.

‘Helaas,’ zegt Jelle.

Dolf heft zijn hand en kijkt de kring rond. ‘Maar er spoelde wel wat anders aan vanmorgen vroeg.’

Een paar kinderen beginnen te grinniken. Gooswinus vermoedt al waarom, alle eilanders zijn eigenlijk jutters.

Jet buigt zich knipogend naar Dolf. ‘Wat de zee cadeau geeft, mag je mee naar huis nemen, hè?’

‘Dat bedoel ik niet,’ zegt Dolf. Plechtig kijkt hij Jelle aan. Jelle knikt. ‘Ik dacht dat het een rol tapijt was of een grote kluwen lappen. Maar dat was niet zo.’

‘Nee,’ gaat Dolf verder. ‘Leuk kleedje dacht ik eerst nog, kan mijn ma vast goed gebruiken.’ Even stopt hij met praten en hij blaast zijn bolle wangen op.

‘Vertel nou verder,’ klinkt het in de kring.

‘Ik schrok me lam,’ zegt Dolf. ‘Want opeens kwam er beweging in. Het was geen tapijt maar een meisje.’

‘Leefde ze nog?’ vraagt Gooswinus.

‘Behoorlijk,’ zegt Dolf, terwijl hij over zijn arm wrijft.

Grote voeten

Na het spelen met Jelle en Dolf slentert Gooswinus naar huis. Voor hem lopen twee oude dametjes. Het zijn de zussen Dientje en Jans die aan het begin van de Groote Straat in het hoge huis wonen. Allebei dragen ze hun eeuwige bloemenhoed. Volgens Dolf zitten die met spijkertjes vast op hun hoofd, maar Dolf kletst wel vaker.

‘We kunnen toch peen en uien eten?’ vraagt Dientje.

‘Waarom geen boerenkool?’ zegt Jantsje.

‘Onzin!’ zegt Dientje.

Gooswinus grinnikt. De dametjes kibbelen altijd met elkaar, toch zijn ze onafscheidelijk.

Thuis heeft Mina ook stampopot gemaakt, lekker. Na het eten pakt Gooswinus zijn boek over de Middeleeuwen. Langzaam bladert hij van plaat naar plaat. Terwijl hij een ridderuitrusting bekijkt, hoort hij zijn vader op de gang met iemand praten. Even later gaat de deur open. ‘Kom binnen, Geert,’ zegt pap tegen een oude man met dikke wenkbrauwen.

Gooswinus kent de man wel. Samen met zijn vrouw Aaltje woont hij in een klein huisje aan de rand van het dorp. Op zijn sokken staat Geert middenin de kamer, een plunjezak hangt over zijn schouder. Aan zijn hand heeft hij een meisje met verward haar in een veel te wijde jurk. Met een frons in haar voorhoofd staart ze voor zich uit. Haar gebalde vuisten houdt ze tegen zich aan gedrukt. Wijdbeens staat ze met haar veterlaarsjes op het Perzische tapijt. Gooswinus zag nog nooit eerder een meisje met zulke grote voeten. Vanachter zijn boek bekijkt hij haar van top tot teen. Haar armen en benen zien er verder gewoon uit en ook haar handen zijn niet extra groot. Alsof ze zijn blik voelt, draait het meisje zich naar hem

toe. Er zitten schrammen op haar gezicht. Snel wendt hij zijn blik af. Is dit het meisje waar Dolf het over had? Hoe oud zou ze zijn? Hij schat van zijn leeftijd.

‘Zeg het eens,’ zegt pap tegen Geert.

Terwijl hij zijn pet afneemt, kucht Geert. Met zijn dikke vingers omknelt hij de rand. ‘Deze drenkeling vonden we vanmorgen vroeg op het strand.’ Hij knikt naar het meisje naast hem. ‘Ik nam haar mee naar huis. Dacht dat Aaltje blij zou zijn. Ik bedoel, we zijn niet meer de jongsten. Een stel handen erbij om te helpen kan geen kwaad. Maar, nou ja.’ Hij werpt een blik op zijn pet, alsof hem nu pas opvalt, dat hij deze vasthoudt. ‘Het leek Aaltje niet zo’n goed plan. Ze is te oud om weer te gaan moederen. Dus ik dacht...,’ Geert draait zijn pet rond, ‘ik breng haar hier naartoe. Dan. Nou ja, u kunt vast iets bedenken.’ Hij geeft het meisje een vriendelijk zetje, maar ze zet zich schrap en blijft stokstijf staan waar ze staat.

‘Dus.’ Geert zet zijn pet weer op. ‘Hier zijn haar eigen kleren.’ Hij overhandigt de plunjezak aan pa. ‘Ze zijn nog nat en kapot.’

‘Ik snap het,’ zegt pap. ‘Goed dat je hierheen kwam.’

Opeens heeft Geert haast. ‘Dan ga ik maar.’ Hij klopt het meisje onhandig op haar rug en laat zich door Mina uitlaten. Het is stil in de kamer, Gooswinus merkt dat hij zijn adem inhoudt. Net of de kamer te klein is met dit boze meisje erbij. Al snel komt mam met Mina de kamer in. ‘Wat een gezeul met zo’n wichtje,’ zegt Mina, terwijl ze haar handen aan haar gesteven schort afveegt. Hoofdschuddend bekijkt ze het meisje in haar gerafelde jurk. ‘Ik bak wat pannenkoeken en maak een bed voor haar op in de linnenkamer. En ik zal water koken voor een warm bad.’ Meteen slaat ze haar hand voor haar mond. ‘Neem me niet kwalijk, mevrouw, dat ik me ermee bemoei.’